

INSTITUȚII MUZEALE BELGIENE : INSTITUTUL REGAL AL PATRIMONIULUI ARTISTIC — BRUXELLES

de N. BĂRBUȚA

Cele peste 300 de muzee din Belgia, bogate într-o veche tradiție artistică, tind a se ridica din ce în ce mai mult la nivelul cerințelor muzeografiei moderne.

Din punct de vedere al statutului juridic ele pot fi împărțite în muzee de stat, provinciale sau comunale și locale.

Muzeele de stat, recunoscute ca instituții științifice, sînt clasate în trei categorii : 1) Muzeu care cuprind mai multe departamente la rîndul lor împărțite în mai multe secții ; 2) Muzeu cu un singur departament ; 3) Muzeu cu o singură secție.

În domeniul conservării și restaurării, cea mai mare parte a muzeelor de stat dispun de ateliere și laboratoare unde se efectuează toate lucrările de întreținere și conservare curente (restaurări de obiecte din ceramică, fier, lemn etc.).

În cazul cînd tratamentul unei opere, fie din muzeele de stat fie din cele provinciale sau locale, necesită un timp mai îndelungat de studiu preliminar sau implică operațiuni care depășesc posibilitățile tehnice ale laboratoarelor, se face apel la Institutul Regal al Patrimoniului Artistic (IRPA, fig. 1).

Plasat în incinta parcului Cinquantenaire, într-o poziție centrală în raport cu muzeele și alte instituții culturale ale capitalei Belgiei, institutul are misiunea de a studia și a ocroti patrimoniul artistic și arheologic național, devenind astfel o instituție de documentare și control indispensabilă în munca cercetărilor din muzee și universități. Activitatea institutului se întinde pe întreaga țară, beneficiarii fiind muzeele de stat, cele provinciale și locale, precum și alți deținători de colecții publice și bisericești. IRPA joacă un rol important și pe plan in-

ternațional colaborînd cu diferite organizații: Consiliul internațional al muzeelor (ICOM), Institutul internațional pentru conservarea obiectelor de artă și istorie din Londra (IIC), Centrul internațional de studii pentru conservarea bunurilor culturale din Roma etc. Pe lângă această colaborare institutul execută lucrări de conservare și restaurare în numeroase țări europene, în America, Africa și Asia.

Baza organizării institutului o formează cele cinci departamente (laboratoare): de fizică, chimie, conservare, monumente istorice și arhive fotografice. Dar el mai cuprinde și servicii generale: administrativ, tehnic, științific, unde-și desfășoară activitatea peste 100 de persoane.

Rolul specialiștilor din institut este de a studia, de a lămuri și a da indicații folosind cele mai noi date ale științei și tehnicii, de a identifica compozițiile și structurile unor materii deformate de vîrstă, de a stabili cauzele acestor alterații, contribuind prin toate acestea la studiul și punerea în valoare a patrimoniului artistic și arheologic național.

Scopul nostru nu este de a intra în detalii privind procesul de restaurare și conservare ci de a prezenta doar fiecare din departamentele enumerate mai sus.

Laboratorul de cercetări fizice este dotat cu aparate adecvate spectrografiei de emisie și de absorbție. Spectrografia de emisie permite determinarea compozițiilor materialelor anorganice, iar cea de absorbție se aplică (în vizibil și invizibil) la observarea structurii chimice a compușilor organici atît de dificil de identificat prin alte metode. Se mai întrebîncează cromatografia pe placă și în stare gazoasă, fluorescența și difracția razelor X. Laboratorul de datare prin radiocarbon este destinat mai ales arheologilor și antropologilor, echipat fiind pentru a data sub formă gazoasă obiectele de origine organică.

Laboratorul de chimie (fig. 2) este un adevărat centru de cercetare bucurîndu-se de colaborarea a trei specialiști, fiecare în domenii bine determinate: pictură, metale și aliaje, materii organice. Varietatea aparatelor de fotografiat de filmat și a microscopelor permite prepararea și microfotografierea eșantioanelor și tăieturilor transversale ale materialelor. Dintre metodele întrebuintate amintim analiza microchimică (chimia aplicată la micile cantități de material), aceasta rămîbind arma favorită a cercetărilor din muzee care, nedispunînd decît de cîteva miligrame de „materie“ sînt obligați a se mulțumi cu o serie restrînsă de reacții de cristalizare cu scopul de a determina natura substanțelor organice vechi. Un alt examen este microscopia, mult

dezvoltat, combinat cu microfotografia (în vizibil și invizibil) și cu pre-pararea secțiunilor transversale și longitudinale ale unor materii vechi. Dacă microchimia identifică prezența anumitor elemente, microscopia și secțiunile permit localizarea acestora și estimarea lor semicantitativă ajungându-se astfel la determinarea structurii cu rezultate din cele mai satisfăcătoare, mai ales pentru metale vechi și în pictură.

Unul din departamentele cele mai active din institut îl constituie laboratorul de conservare (fig. 3) cu subsecțiile : cercetări istorice, tehnice și tratament. În colaborare cu fizicieni și chimiști, personalul de aici restaurează și conservă patrimoniul cultural, respectând întru totul integritatea istorică și estetică a operelor ce i-au fost încredințate.

În laboratorul de monumente istorice se efectuează cercetări relative la obiectele din piatră, tratate la conservare.

Arhivele fotografice și iconografice (fig. 4) ale institutului posedă un fond important de fotografii, peste 500.000, privind patrimoniul artistic belgian : arhitectură, sculptură, pictură, arte decorative și aplicate, folclor, obiecte arheologice etc. Documentele fotografice sînt olasate după localități și puse la dispoziția cercetătorilor într-o sală de lucru dotată cu trei cataloage : a) sistematic, care permite cercetarea unui tip determinat de monument sau obiect ; b) iconografic, care constituie un repertoriu de subiecte iconografice religioase sau profane ; c) operele artiștilor clasate pe specialități.

În afara stabilirii inventarului patrimoniului artistic național, arhivele mai au sarcina de a radiografia, de a fotografia cu raze infra-roșii și ultraviolete lucrările tratate și examinate în cadrul institutului, de a executa fotografii în culori, contribuind în acest fel la cercetările istorice și tehnice ale laboratoarelor și secțiilor de conservare.

În afara celor cinci departamente al căror rol este capital în viața instituției am mai aminti și serviciile administrativ, tehnic și științific general, acesta din urmă cuprinzînd o bibliotecă care are menirea de a repera, de a obține și difuza informațiile bibliografice specializate ; un serviciu de publicații care controlează redacția, editarea și difuzarea rezultatelor muncilor realizate în institut, publicate în primul rînd în buletinul său anual.

În scopul formării și specializării restauratorilor IRPA organizează cursuri teoretice și practice la care pot participa persoane din diferite țări ale lumii, cursurile fiind predate de profesori de la universitățile belgiene, specialiști din cadrul institutului cît și străini. Stagiarii sînt

încorporați grupelor de muncă ale institutului, ceea ce le permite a se familiariza cu metodele de examinare și tratament.

Cursurile teoretice și demonstrațiile completează lucrările practice atunci când candidații au obținut suficientă experiență pentru a asimila disciplinele de învățămînt și înțelegerea tuturor posibilităților de aplicații concrete.

Belgia dispune astfel de o instituție de înalt nivel științific care este înzestrată cu aparatură de lucru adecvată, de un personal specializat și de o clădire corespunzătoare care poate cu competență îndeplini sarcinile ce-i revin atît pe plan național cît și internațional.

INSTITUT ROYAL DU PATRIMOINE ARTISTIQUE

/ RÉSUMÉ /

L'auteur met en évidence l'importance de l'Institut Royal du Patrimoine Artistique, l'instrument de travail que l'Etat belge l'a mis au service du patrimoine artistique du pays et plus spécialement au service des musées d'art, d'histoire et d'archéologie.

Dans les laboratoires de l'Institut les activités sont axées sur l'association des disciplines relevant des sciences humaines, des sciences exactes et des techniques artisanales pour la réalisation d'un but commun : l'étude et la mise en valeur du patrimoine artistique et archéologique national.

EXPLICATIONS DES FIGURES

- 1 — Institut Royal du Patrimoine Artistique.
- 2 — Laboratoire de microchimie.
- 3 — Laboratoire de restauration des peintures.
- 4 — La salle des archives photographiques.

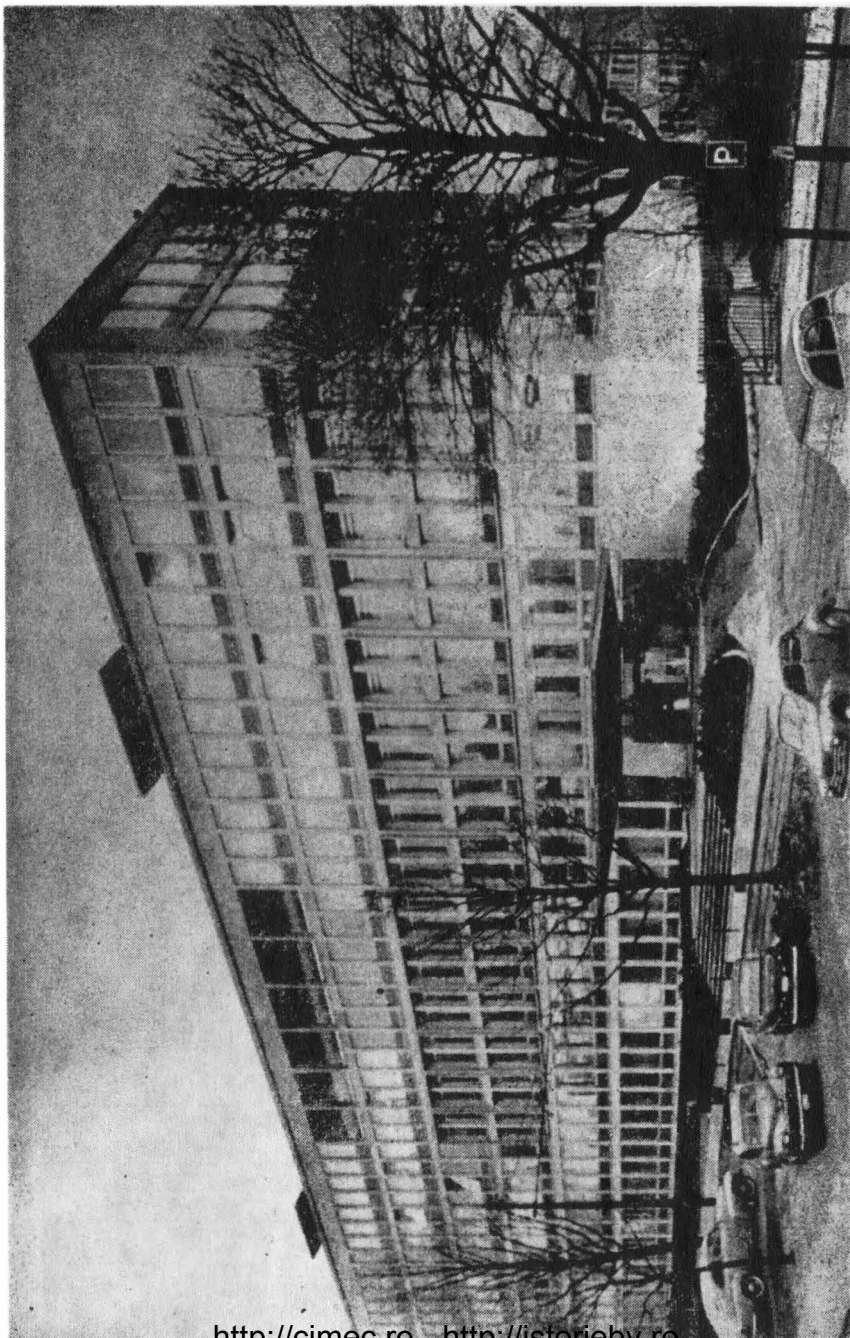

Fig. 1. Clădirea Institutului Regal al Patrimoniului Artistic.

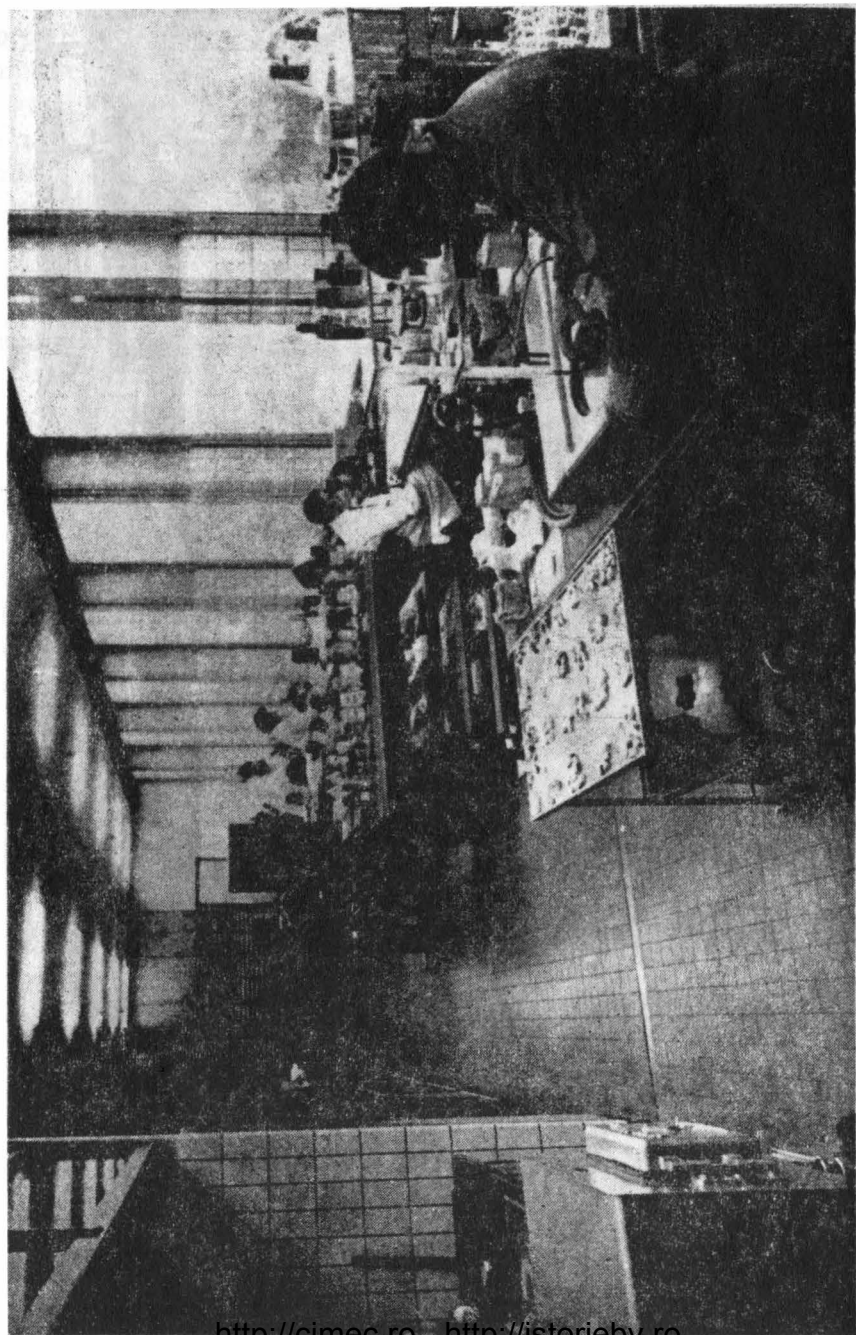

Fig. 2. Laboratorul de microchimie.

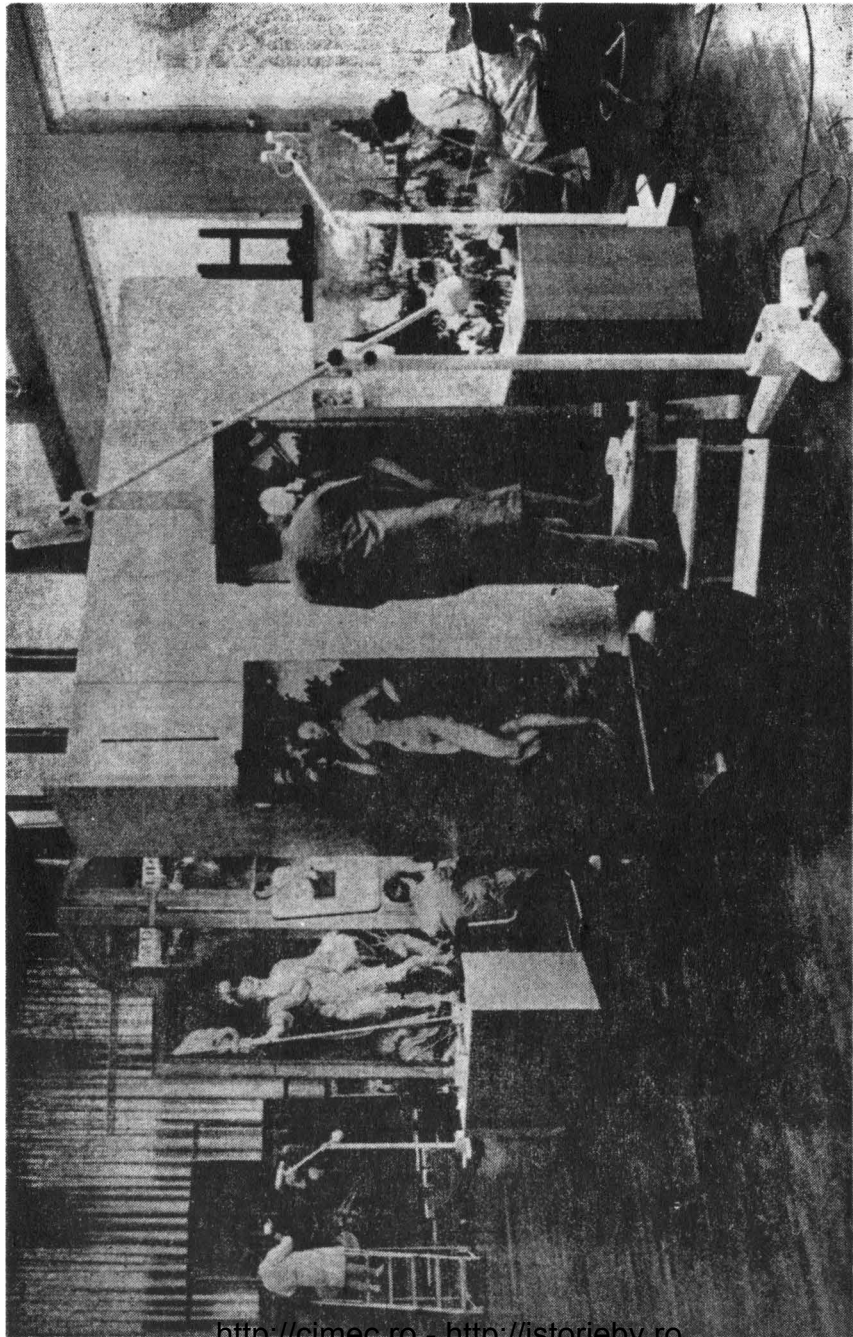

Fig. 3. Aspect din laboratorul de restaurare a picturilor.

Fig. 4. Sala de lectură a documentelor din arhivele fotografice.

<http://cimec.ro> - <http://istoriebv.ro>